O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"
Rektor G.Rixsiyeva

2021 yil "28" avgust

MUMTOZ ADABIYOTSHUNOSLIK

FANNING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	200000	–	San’at va gumanitar fanlar
Ta’lim sohasi:	230000	–	Tillar
Ta’lim yo‘nalishi:	60230300	–	Matnshunoslik va adabiy manbashunoslik (sharq tillari bo‘yicha)

Toshkent – 2021

	2. Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: “O‘zbekiston”, 2016. 3. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. - 48 b. 4. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan quramiz. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. - 488 b. 5. Alisher Navoiy. Hikmatlar: monografiya, 2006. 6. Muhammad Yusuf.O‘zingdan qo‘ymasin, xalqim. 2000. 7. Mirzaev T. O‘zbek xalq og‘zaki ijodi xrestomatsiyasi, 2008. 8. Karimov Naim. XX asr: Adabiyoti manzaralari, 2008. 9. Qosimov B. Milliy uyg‘onish davri o‘zbek adabiyoti, 2004. **Axborot manbalari** 10. www.gov.uz – O‘zbekiston Respublikasi hukumat portali. 11. www.lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi. 12. http://forum.ziyouz.com/index.php?board=107.0 (Мумтоз адабиёт) 13. http://forum.ziyouz.com/index.php?topic=767. [Islom ensiklopediyasi] 14. http://n.ziyouz.com/kutubxona/barcha-kitoblar
7.	O‘quv dasturi “Mumtoz filologiya va adabiy manbashunoslik” kafedrasida ishlab chiqilgan va 2021 - yil “27” august dagi “1” –sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan. O‘quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2021 - yil “28” august dagi “1” -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
8.	**Fan/modul uchun mas’ul:** M. Eshmuhamedova –TDSHU, Mumtoz filologiya va adabiy manbashunoslik kafedrasi dotsenti, filologiya fanlari nomzodi.
9.	**Taqrizchilar:** Rustamiy S. – O‘zbekiston Xalqaro Islom Akademiyasi dotsenti, filologiya fanlari doktori Jo‘rayev J. – O‘zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti yetakchi ilmiy xodimi, filologiya fanlari doktori

Fan/modul kodi MA102		**O‘quv yili** 2021-2022	**Semestr** 2		**ECTS -Kreditlar** 2
Fan/modul turi Majburiy		**Ta’lim tili** O‘zbek		**Haftadagi dars soatlari** 2	
1.	**Fanning nomi**		**Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)**	**Mustaqil ta’lim (soat)**	**Jami yuklama (soat)**
	Mumtoz adabiyotshunoslik		30	30	60

2.	**I. Fanning mazmuni** “Mumtoz adabiyotshunoslik” bo‘lg‘usi mumtoz filologiya mutaxassislariga o‘zbek adabiyotining eng eski davrlaridan boshlab XX asr boshlariga qadar bo‘lgan davri, bu davr oralig‘ida yashab ijod etgan adib va yozuvchilarning faoliyati, ular yaratgan boy ijodiy meros to‘g‘risida ma’lumot berishni ko‘zda tutadi. Ushbu o‘quv dasturida fanning bosh yo‘nalishlari, o‘qitishdagi yo‘l-yo‘rug‘lar qamrab olingan. **II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)** **II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:** **1-mavzu: X-XI aslarda turkiy adabiyot** Mumtoz adabiyotshunoslik faniga kirish, fanning maqsadi va vazifalari. Abu Ali ibn Sinoning ijodiy faoliyati. Ibn Sinoning asarlari bilan tanishish va ularning adabiy qiymatini aniqlash. **2- mavzu. XII asrda turkiy adabiyot** Ahmad Yassaviy va “Devoni Hikmat”. Jaloliddin Rumiyning adabiyotshunoslikdagi xizmatlari. “Masnaviyi ma’haviy” asari haqida ma’lumot. **3-mavzu. Ilk turkiy asarlarda adabiyotshunoslikka oid qarashlar** Mahmud Koshg’ariyning “Devonu lug’oti-t-turk”, Yusuf Xos Hojibning “Qutadg’u bilig”, Adib Ahmad Yugnakiyning “Hibatu-l-haqoyiq” asarlarida adabiyoyshunoslikka oid ma’lumotlar. **4- mavzu. Navoiyning o‘zbek mumtoz adabiyoti tarixidagi xizmatlari** Alisher Navoiyning adabiyotshunoslikka qo‘shgan hissasi. Adabiyotshunoslikka oid asarlari. “Munshaot” asari haqida. Navoiy ijodida pandnoma ruhidagi asarlarning o‘rni va ularning ahamiyati.

5- mavzu. Zahiriddin Muhammad Bobur

Zahiriddin Muhammad Bobur ijodi. Boburning aruzshunoslikka qo‘shgan hissasi. Boburning “Risolai aruz” (“Muxtasar”) asari.

6- mavzu: Turkiy adabiyotda aruz

Aruz vazni haqida. Turkiy adabiyotga aruz vaznining kirib kelishi. Aruz bo‘yicha yaratilgan tadqiqotlar.

7- mavzu: Zamonaviy mumtoz adabiyotshunoslik

Zamonaviy mumtoz adabiyotshunoslik haqida ma’lumot. Zamonaviy mumtoz adabiyotshunoslikning zabardast vakillari. Aziz Qayumov, Alibek Rustamov va ularning fanga qo‘shgan hissalari.

III. Amaliy mashg‘ulotlari bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg‘ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. X-XI asrlarda turkiy adabiyot.
2. XII asrda turkiy adabiyot.
3. Navoiyning o‘zbek mumtoz adabiyoti tarixiga ko‘rsatgan xizmatlari.
4. Muhokamatu-l-lug‘atayn va Mezonu-l-avzon. Abdurahmon Jomiy.
5. Zahiriddin Muhammad Bobur.
6. Zamonaviy mumtoz adabiyotshunoslik.
7. Aziz Qayumov ilmiy merosi.
8. O‘zRFA Alisher Navoiy nomidagi adabiyot muzeyi (ziyorat).

Amaliy mashg‘ulotlar multimedia qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o‘qituvchi tomonidan o‘tkazilishi zarur. Mashg‘ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o‘tilishi, mavzuga mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo‘llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta’lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. O‘zbek adabiyotshunosligining yuzaga kelishi. Yozma obidalarda adabiyot va so‘z san’ati haqidagi fikrlar.
2. Alisher Navoiyning adabiyotshunoslikka oid asarlari va ularning tahlili.
3. Zahiriddin Muhammad Boburning adabiyotshunoslik tarixidagi xizmatlari.
4. Atoulloh Husayniyning “Badoyi’u s sanoyi’” asarini o‘qib o‘rganish.
5. O‘zbek adabiyotshunosligi tarixida qo‘llangan adabiyotshunoslikka oid atamalar tizimi.
6. Navoiyshunoslik
7. Navoiyning adabiyotshunoslikka oid asarlari
8. Jomiy – Navoiyning ustozi
9. Boburning sharafli o‘tmishi va ijodiy faoliyati
10. Zamonaviy adabiyotshunos olimlar

Mustaqil o‘zlashtiriladigan mavzular bo‘yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni tadqiqot qilish tavsiya etiladi.

3. **V. Ta’lim natijalari/ Kasbiy kompetensiyalari**

Talaba bilishi kerak:

“Mumtoz adabiyotshunoslik” fanini o‘zlashtirish jarayonida :

- mumtoz asarlarni o‘rganish bo‘yicha sharqshunoslikda bor bo‘lgan turli ko‘zqarashlar, ilmiy tortishuvlarni;
- mumtoz matnlar tili va badiiy xususiyatlarining til va adabiyot tarixida tutgan o‘rni;
- yozma yodgorliklarni o‘rganishning nazariy masalalari haqida ***tasavvurga ega bo‘lishi;***
- yozma yodgorliklar, klassik asarlar bo‘yicha filologik tadqiqotlar olib borishini ***bilishi va ulardan foydalana olishi;***
- klassik matnlarni o‘qib, ulardan o‘z sohasi uchun kerakli material to‘play olishi;
- klassik matnlardagi, adabiy asarlardagi ilg‘or g‘oyalarni, kishilik yuksalishiga xizmat qiluvchi fikrlarni uqib, ularni to‘g‘ri talqin qila olish, ular bo‘yicha ilmiy tadqiqot yarata olish ***ko‘nikmasiga ega bo‘lishi kerak.***

4. **VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:**

- ma’ruzalar;
- interfaol keys-studylar;
- seminarlar(mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlarni qilish;
- individual loyihalar;
- jamoa bo‘lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

5. **VII. Kreditlarni olish uchun talablar:**

joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo‘yicha yozma ishni muvaffaqiyatli topshirish.

6. **Asosiy adabiyotlar**

1. Vohidov R., Eshonqulov J. O‘zbek adabiyoti tarixi. –Toshkent, 2006.
2. Qosimov B. O‘zbek adabiyoti va adabiy aloqalari tarixi. O‘quv qo‘llanma. –T., 2008.

Qo‘shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. – T.: “O‘zbekiston”, 2017.